

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: *Lebontják a görög udvart*

Forrás: *Newszei Ujsap*

Bn.

1937. III. P.

Osztályozás

323.1(439Bp)(=89.9)

"1937"

LEBONTJÁK 16 A GÖRÖG-UDVART

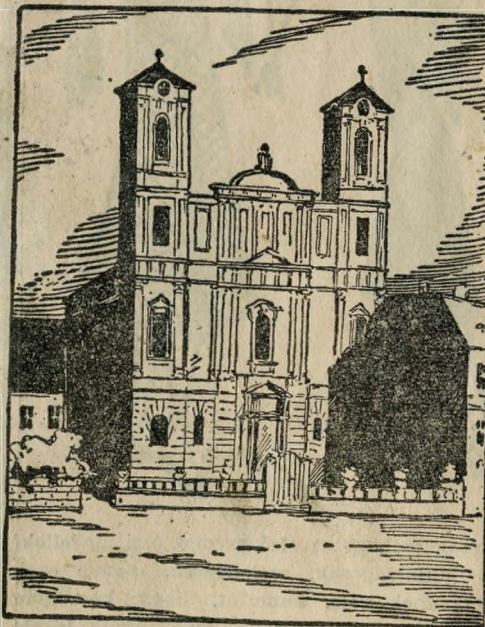
Ismét egy kedves régi pesti emlékek leszüntéségényebbek, ismét elveszítjük az aranyos, romantikus mult egy itt felejtett emlékkövét. Az akácudvaros, orgonavirágos belvárosi Görög-udvar ódon kőveibe rövidesen belevágják a csákányt s eltűnik örökre ez a kedves, meghitt, öreg épület boltíves, zezgus folyosóival, kanyargó lépcsőivel, temploma falába illesztett évszázados márvány sírlapjaival. Bucsuzól közöljük róla néhai Sacellary Pál „A budapesti görög-udvar” című könyvéből az alábbi szemelvényt:

Megbízható adataink vannak arról, hogy Pesten és Budán már a középkorban is elég szép számban laktak kereskedéssel foglalkozó görögök, akiknek nagyobb mérvű bevándorlása azonban csak Budavár visszavétele után indult meg. A város lakatlan romhalmaz volt s így a vállalkozó szellemű letelepülőket szívesen látták, ingyen, vagy nagyon olcsón házhelyhez juttatták s különböző előjogokat biztosítottak számukra. A polgárjogot ugyan eredetileg csak a katolikus vallásuaknak adták meg, később azonban e törvény szigorát enyhítették, amitt nem volt okuk megbánni, mert a pesti görögök mindenkor hű és áldozatkész polgárai voltak a városnak és a hazának. A görögök kezdetben a fennálló szerb egyházközséghez csatlakoztak, azonban mindinkább elszaporodva és megvagyonosodva s a szerbekkel elvi ellentétbe is kerülve, csakhamar szükségét érezték, hogy önálló hitközségbe tömörüljenek. 1788-ban

folyamodást nyújtottak be a helytartó tanácsához, amelyben saját templom építésére kértek engedélyt. Nagy számukat bizonyítja, hogy ezt a kérvényt 179 család fő irta alá.

Közben nagy gondot okozott a megfelelő telek megvásárlása. A mai Galamb-utcában (akkor Kis-, később Színház-utca) állott a piaristák régi rendháza, mely — miután ők 1755-ben, régi óhajukhoz képest, a városház-téri Glöckelsberg-palotát vették meg s egy oldalszárny építését befejezvé, 1762-ben ideköltöztek át — eladó volt. Ezt az épületet eredetileg a jezsuiták emelték, akik 1702-ben vásárolták meg a telket, azonban annak csak egy részét építették be. A telket a Dunapart, Rondella-(Régi-posta)-utca és a Kis-(Galamb)-utca határolták, délről pedig a Taschner- és Pisztori-házzal érintkezett. 1718-ban a város vette meg tőlük 4000 forintért s adta át a piaristáknak. Ezek a Glöckelsberg-palotába való költözködésükig itt laktak, tanítottak és itt tartották híres diák-szinielőadásait is. A színház az első emeleten volt, négy ablaknyi hosszúságban s hogy elég tágas legyen, a folyosót is hozzáépítették. Ez a színház, melyről egyideig a mai Galamb-utcaát Színház-utcaának nevezték, 1745-ig állott.

Mikor a piaristák új rezidenciájukba költöztek, a házat bérbeadták Szirmai Klára grófnőnek. Utána mások laktak benne négy-ötszáz forint évi bérért. 1775-ben gróf Apponyi György vette meg az épületet 18.000 forintért, ez a vétel azonban később felbontott. Ezután a város

A budapesti görög-templom régi torony-síksajkjaival. A templom körüli Görög-udvar lebontását hétfőn kezdik meg

a piaristák tiltakozása ellenére katonaságot helyezett el benne, sőt költségükre átalakításokat is eszközöltetett az épületen. Ekkor határozta el a rend, hogy a jóvedelmet ugyssem hozó épületet eladja.

Ezt a telket itélték alkalmasnak a görögök a megvásárlásra s valóban jól és előrelátóan választottak. 1789 augusztus 29-én árverés alá került a telek és 20.150 forintért Argiri Demeter gazdag görög bórkereskedő tulajdonába jutott. Mikor a hitközségnek már elegendő pénze volt s az engedély is megvolt a templomépítésre, 1791 január 4-én Argiri ugyanezért az összegért rendelkezésükre bocsátotta a területet a Galamb-utcai részen fekvő épülettel együtt.

A templom építésére gyűjtést indítottak, melynek eredményeként a görögök 32.464 forint 20 krajcár, a makedón-oláhok pedig 17.401 forintot adtak össze csakhamar. Haladéktalanul hozzákezdtek az építkezéshez, melynek vezetésével Thalherr József építésztt bízták meg, aki még 1791-ben hozzákezdett a munkához, az Aldunatorra építvén a kor izlésének megfelelő, nemesen egyszerű stílusú, máig fennálló görög templomot. A templom kettős tornya eleintén lapos tetővel volt ellátva, a mai magas, szepmunkájú bádogtetők később kerültek rá.

1802 november 9-én szabályszerűen megalakult a budapesti görögkeleti orthodox görög és makedón oláh egyházközség. Akik ezt az alapszerződést aláírták, azoknak egyeneságu törvényes leszármazói mindenkor örökös jogon tagjai az egyházközségnek, hacsak ellenük más tekintetben kifogás nem emelhető. A többi tagok felvételéről a közgyűlés dönt szavazás útján. Azok, akik az 1802. évi alapszerződést aláírták és ma is élő leszármazói vannak, a következők: Ago-

rasztó, Armenti, Bazdeka, Ballassa, Constantin, Dóra, Haris, Koperly, Lyka, Malaky, Mannó, Milos, Oeconom, Sacelláry, Spiro, Takátsy, Tomory, Ziccó.

A templom udvarát régebben temetőül is használták, amit a templom falába elhelyezett vörösmárvány sirlapok tanusítanak. Ugyancsak a templom udvarfelőli falába van illesztve abádiai nemes *Grabovsky* Athanáznak és hűséges hitvesének emléktáblája. Ez a nemes izlésű ur építette a mai Piarista-utcai remek palotát, melyben ma a Kriszt-féle „Budavárosához“ címzett vendéglő van. Ez a, sajnos, nagyon elhanyagolt és a városrendezés folytán is mostoha sorsra jutott barokk palota, egyike a főváros legszebb építészeti emlékeinek. A Kerepesi-temető empire-stilű *Grabovsky*-síroltja ugyancsak Budapest műemlékei közé tartozik.

A görög templom belsejét a hivek áldozatkészsége csakhamar mesés gazdagságuvá tette s a gyönyörű aranyozott, fafaragásos, nehéz kristály-luszterek a művészi ikonosztázió, a régi festmények, a finom ötvösművű kegyzserek a templomot a két testvérváros legszebb

templomai közé emelték. A szertartások lélekemelő szépsége festői látványosságzámba ment s különösen régebben, mikor a nagymiséhez a magyar királyi Operaház énekkara szolgáltatta a kíséretet, vagy virágvasárnapokon, mikor szentelt virágcsokrokat osztott szét az archimandrita a hivek között, nem egy másvallású is betért gyönyörködni a templomba.

A Galamb-utcai épületrészt később megtoldották, ugyanis a régi jezsuita ház nem terjedt egészen a Régiposta-utcáig, a sarokrészt már a görögök építették hozzá. A bérház dunaparti, valamint Régiposta-utcai része ugyancsak valamivel később épült, stílusban már függetlenül a régi épülettől, csak belül van szerves összefüggésben a Galamb-utcai saroképülettel. A bérházat természetesen tulnyomóan görög származású családok, vagy ezeknek rokonai lakták.

Eddig tart, néhai *Sacelláry* Pál megemlékezése, amelyhez annyit teszünk hozzá, hogy már a béke éveiben történtek kezdeményezések arra vonatkozólag, hogy a régi ház helyére új kerüljön. A közgyűlés, azonban mindig visszavetette az indítványt, míg végre 1923-ban szótöbbséggel az építkezés mellett döntött. Már ekkor elhatározták az épületnek részben lebontását, részben pedig teljes átépítését. Az azóta elmúlt évek folyamán ez a terv nem vált valóra, most azonban pontosan tizennégy év után tényleg felmondtak a Görög-udvar lakóinak és valószínű, hogy rövid idő múlva megindulnak a bontási, illetőleg építkezési munkálatok s ezzel bezárulnak a régi Görög-udvar történetének lapjai.